

In mijn inbreng in het rondetafelgesprek wil ik aandacht vragen voor de volgende onderwerpen. Ik heb mij daarbij hoofdzakelijk beperkt tot de nieuwe contractsvormen en de vergelijking ertussen, aangezien dat het onderwerp is van het blok waaraan ik deelneem. Aan het slot ga ik kort in op enkele andere onderwerpen die naar onze mening in de kamerbehandeling van belang zijn.

- **Risicohouding.** Het onderwerp risicohouding krijgt een meer centrale functie dan in het huidige stelsel het geval is, omdat het per cohort (of deelnemersgroep) het risicoprofiel gaat bepalen. De risicohouding wordt mede op basis van risicopreferenties van deelnemers door de pensioenuitvoerder geformuleerd. De rol van sociale partners in de formulering van de risicohouding (zoals die was bepaald in lid 2 van artikel 102 van de Pensioenwet) verdwijnt daarbij naar de achtergrond. Dat doet wat ons betreft geen recht aan de aard van de opdracht van sociale partners aan het fonds, en de aanvaarding daarvan door het fonds. Als die opdracht slechts de premie en de doelstelling bevat, en de derde poot van de pensioendriehoek – het risiconiveau – eraan ontbreekt, dan is die opdracht daarmee onvolledig. Tegelijkertijd hecht de MvT daarmee te veel waarde aan de uitkomsten van een risicopreferentieonderzoek. Wij ondersteunen ten zeerste de basisgedachte dat een risicopreferentieonderzoek ten grondslag moet liggen aan de formulering van de risicohouding, en wij ondersteunen ook dat het fonds (zoals ook nu het geval is) de verantwoordelijkheid moet dragen voor de formele vastlegging van die risicohouding. Risicopreferenties zijn echter uiteindelijk inherent niet observeerbaar, en elk onderzoek ernaar zal modelonzekerheden bevatten. Daarnaast is het aan sociale partners om te oordelen hoe om te gaan met heterogeniteiten in de risicopreferenties binnen de eigen populatie en om de ruimte in de mandaatstelling te bepalen. Wij pleiten er dan ook voor dat sociale partners hun huidige zeggenschap in de risicohouding behouden, zonder daarmee af te willen doen aan de uiteindelijke verantwoordelijkheid van het fondsbestuur.
- **Collectieve uitkeringsfase.** De beide contractsvarianten kennen naast veel overeenkomsten ook belangrijke verschillen. Een opvallend verschil is gelegen in de uitkeringsfase. Die kan (zoals dat gebeurt bij fondsen die de voorloper ervan vandaag de dag al uitvoeren) in de flexibele premieovereenkomst collectief worden vormgegeven. Dat wil zeggen dat de gepensioneerden in volledige collectiviteit en solidariteit worden behandeld, zodanig dat in elk jaar de uitkeringsaanpassingen voor alle gepensioneerden identiek zijn. Wonderlijk genoeg is dat in de solidaire premieovereenkomst, die bedoeld is collectief en solidair te zijn, niet mogelijk, anders dan via een complexe omweg. Die omweg is in de MvT beschreven maar wordt door DNB kritisch ontvangen in de toezichtstoets. Wij herkennen ons in de kanttekeningen die DNB maakt, maar achten het nu – te meer gegeven dat voor alle gepensioneerden identieke aanpassingen via een omweg te construeren zijn - des te meer logisch dat ook rechtstreeks toe te staan in het solidaire contract.
- **Projectierendement.** In de behandeling van de Wet verbeterde premieregeling heeft de Tweede Kamer ertoe besloten de collectief en individueel vormgegeven uitkeringsfase qua beschermingsrendementen identiek te behandelen. Om herverdeling in de collectieve uitkeringsfase te voorkomen gebeurt dat nu voor beide door uit te gaan van vaste dalingen van de uitkeringen in plaats van opslagen in de disconteringscurve. Dat blijft het geval in het flexibele contract. In het solidaire contract wordt nu alsnog voorgesteld van de

methodiek met opslagen in de disconteringscurve uit te gaan, zodat er een (vermijdbaar) verschil ontstaat tussen de methodieken voor het flexibele en solidaire. Wij stellen omwille van consistentie voor de methode met vaste dalingen in de uitkeringen (die zodanig zijn geconstrueerd dat ze naar verwachting worden gecompenseerd door overrendementen) in beide contractsvormen toe te passen, des te meer als ook in het solidaire contract een collectieve uitkeringsfase wordt toegestaan.

- **Toets op beschermingsrendement.** Het ter consultatie voorgelegde Besluit toekomst pensioenen beschrijft voor beide methodieken waarop in het solidaire contract beschermingsrendementen kunnen worden bepaald (via een directe beschermingsportefeuille of via koppeling aan de rentetermijnstructuur) een toetsing achteraf, en schrijft voor dat er maatregelen worden getroffen als gestelde normen of begrenzings worden overschreden. Onze ervaring is dat in bestaande premieovereenkomsten vaak betrekkelijk weinig aandacht is voor renterisico bij lagere leeftijden. Het lijkt ons voor de hand te liggen dat ook in de flexibele premieovereenkomsten een gewenste mate van bescherming tegen renterisico per onderscheiden cohort wordt geformuleerd, en dat ook daar getoetst wordt of deze wordt geboden.
- **Vrijwillige regelingen.** In het nieuwe stelsel zullen keuzevrijheid en flexibiliteit een meer prominente positie innemen. Binnen het nieuwe stelsel zal er meer belangstelling zijn voor vrijwillige modules naast een gemeenschappelijke basisregeling en voor vrijwillige componenten binnen een pensioenregeling. Pensioenfondsen moeten vanwege taakafbakeningsvereisten aan voorwaarden voldoen om vrijwillige regelingen uit te mogen voeren. Wij pleiten ervoor te verduidelijken wanneer gesproken kan worden van een werkgeversbijdrage in een vrijwillige regeling, en die voorwaarde reukelijk te interpreteren. Ook schijnt ons toe dat, naar analogie van de inkoop in de basisregeling die momenteel volstaat om een vrijwillige regeling binnen een fonds toe te staan, dat ook te laten gelden bij inkoop in een collectieve uitkeringsfase. Nu het onderscheid tussen regelingen zoals aangeboden door pensioenfondsen en die aangeboden door andere pensioenuitvoerders in het nieuwe stelsel kleiner wordt zou het pensioenfondsen achterstellen als vrijwillige regelingen voor hen nodeloos ontoegankelijk worden gemaakt.

Kort noem ik verder nog het volgende:

- Invaren kan een compenserende werking hebben voor de afschaffing van de doorsneesystematiek, maar de wijze van invaren zou die compenserende werking naar onze mening niet tot doel moeten hebben. Vrijheidsgraden in de Value Based ALM methodiek brengen wel dat risico met zich mee.
- Aangaande nabestaandenpensioen stelt de MvT dat bestaande aanspraken erop, ook als er wordt ingevaren, worden gerechtvaardigd. Het is voor de uitvoering, maar ook voor de financieringsopzet, van belang dat (tijdig) duidelijk wordt hoe wordt omgegaan met samenloop van deze gerechtvaardigde aanspraak en een nieuwe risicodekking. Specifiek noemen wij ook het risico dat de dekking in de nieuwe regeling vanwege deze samenloop laag wordt vastgesteld, waardoor nieuwe werknemers (zonder bestaande aanspraken op nabestaandenpensioen) te maken krijgen met onbedoeld lage dekking.

- Bij invaren naar de flexibele premieovereenkomst moet aan reeds gepensioneerden eenmalig de keuze tussen een vastgestelde en variabele uitkering worden aangeboden. Omdat het fonds in de regel zelf de variabele uitkering als default zal aanbieden, zal dat doorgaans neerkomen op de eenmalige mogelijkheid een vaste uitkering buiten het fonds in te kopen. Het ligt naar onze mening voor de hand die inkoop collectief te organiseren, waarmee effectief sprake is van een (gedeeltelijke) pensioner carve out. Bij invaren in de solidaire premieovereenkomst bestaat die mogelijkheid niet. Wij kunnen ons indenken dat een dergelijke variant ook daar wordt toegestaan, met name als gepensioneerden afkerig zijn van de overgang naar het nieuwe stelsel.
- Te rooskleurige toekomstprojecties van het nieuwe stelsel vergroten het risico dat teleurstellingen over de realisaties in het nieuwe stelsel het beoogde herstel in het vertrouwen in het pensioenstelsel in de kiem smoren.

Wichert Hoekert

Hoofd Vaktechniek WTW